

ב"ה

פרשת משפטים

אם בְּעָלְיוֹ עָמוֹ

שמות כב, יד.

כל יהודי "בְּעָלְיוֹ עָמוֹ"

בריש הלכות שאלה ופקדון - כותב הרמב"ם: "השואל כלים או בהמה וכיוצא בהן . . . ואבד או נגנב אפילו נאנס אונס גדול . . . חייב לשלם הכל". וממשיך בפרק שלאחרי זה^[1]: "השואל בבעלים אפילו נגנב או אבד בפשיעה פטור, שנאמר^[2] אם בעליו עמו לא ישלם, ובלבד ששאל הבעלים תחלה עם החפץ, כמו שביארנו^[3].

ויש לבאר ענין זה בעבודת האדם לקונו - "לתקן הדעות" *:

"שואל", שכל הנאה שלו, ואינו משלם שכר לבעלים - מורה על מעמד ומצב דתחלת העבודה, עבודה שלא לשמה, שמקבל מלמעלה כל צרכיו הגשמיים, "כלים או בהמה וכיוצא בהן", ואינו משלם תמורתם כו', ומכיון שכל הנאה שלו, לכן, חייב על כל דבר בלתי־רצוי, חסרון בעבודתו לקונו כו'.

אמנם, כאשר עבודתו לקונו היא באופן ד"השואל בבעלים", היינו, שמקבל את צרכיו מהקב"ה מתוך מעמד ומצב שניכר ומורגש אצלו שנמצא יחד עם הקב"ה, "בעליו עמו" - אזי פטור אפילו מן הפשיעה, היינו, שגם אם אירע דבר בלתי־רצוי, חסרון בעבודתו לקונו (לא רק בשוגג, אלא אפילו) מצד פשיעתו, פטור מעונש (אף שבודאי צריך לעשות תשובה, שהרי פושע הוא).

וכל זה - "בלבד ששאל הבעלים תחלה עם החפץ", היינו, שהרגש ד"בעליו עמו" היה תיכף ומיד כשקיבל את צרכיו מהקב"ה, מה שאין כן אם נהנה תחילה מהדברים שמקבל מהקב"ה, ורק אחר כך פועל בעצמו הרגש

ד"בעליו עמו" ("נטל החפץ . . . ואחר כך שכר הבעלים") - אי אפשר לדעת אם הענין ד"בעליו עמו" הוא באמיתיות אצלו, או שעושה זאת רק כדי ליפטר מעונש כו'.

* בהבא לקמן - ראה גם לקו"ש משפטים תשמ"ז ס"ד ואילך. וש"נ.

והנה, אצל כל אחד ואחת מישראל מודגש הענין ד"בעליו עמו", עוד לפני שנוטל החפץ: כל אחד ואחת מישראל פותח מידי יום ביומו - מיד כשניעור משנתו - באמירת "מודה אני לפניך", וממשיך לאחרי זה בברכות השחר "נשמה שנתת בי טהורה היא כו' ואתה משמרה בקרבי", כלומר, לפני שמתחיל להנות מהחפצים שנותן לו הקב"ה, מודגש אצלו הענין ד"בעליו עמו" - "מודה אני לפניך" - שעומד הוא לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, שעומד ומשמר את נשמתו בקרבו בכל רגע ורגע.

ומכיון שכן, הרי, ישנו פסק דין ברור ברמב"ם שכל אחד ואחת מישראל פטור מכל ענין של עונש, אפילו במצב של פשיעה, רחמנא ליצלן.

כלומר: מובן וגם פשוט שצריך להיות ענין התשובה - שהרי פושע הוא. ולא עוד. אלא, שגם שוגג צריך כפרה (כדאיתא ברש"י בריש שבועות^[4], וכמו שנתבאר באגרת הקודש^[5]). ועד ש"אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא^[6], על כל פנים חטא מלשון חסרון^[7], ונוסף לזה, גם בלאו הכי ישנו הציווי להיות "כל ימיו בתשובה"^[8].

ואדרבה - במעמד ומצב ד"בעליו עמו" מודגש עוד יותר הצורך בענין התשובה, שהרי, כשעומדים לפני המלך, אפילו "מחוי במחוג" בלבד נחשב למרידה במלכות^[9].

אבל אף על פי כן, אין זה שייך לענין של עונש, היינו, שכאשר בא מישהו - אדם או מלאך כו' - ומקטרג שהנהגתו של פלוני היא באופן בלתי-רצוי וכו', אומרים לו: מכיון ש"בעליו עמו" הרי הוא פטור מכל ענין של עונש!

קטע משיחת ש"פ ויצא, ז כסלו, רשימת השומעים בלתי מוגה.
תו"מ ה'תשמ"ח ה"א ע' 565.

- [1] ריש פ"ב.
- [2] שמות כב, יד.
- [3] ה'ל' שכירות פ"א ה"ג: בד"א כששאל הבעלים או שכרן בעת שנטל החפץ . . אבל נטל החפץ ונעשה עליו שומר תחלה ואח"כ שכר הבעלים או שאלן, אע"פ שהיו הבעלים עומדין שם בעת שנאנס הדבר השמור, ה"ז משלם.
- [4] ב, א. – ד"ה תולה.
- [5] סוף סכ"ח.
- [6] קהלת ז, כ.
- [7] ראה פרש"י פרשתנו לא, לט.
- [8] שבת קנג. א. וראה לקו"ת ר"פ האזינו. ובכ"מ.
- [9] ראה חגיגה ה, ב. לקו"ט ח"ד ע' 1050. ועוד.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולעי"נ הרב גבריאל נח זוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי , אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה , צבייה זלאטע רייזל , שמואל , מנחם מענדל , ישראל אריה לייב , יוסף יצחק ,
שניאור זלמן , חיה מושקא , אברהם דוד , אהרן , חנה